БИОБИБЛИОГРАФСКИ ТРИПТИХ ЗА ПЛЕВЕНСКАТА БИБЛИОТЕЧНА ШКОЛА

(Отзив)

Силвия Найденова
Никола Казански

Известната библиотековедка професор Мария Младенова ни поднася три свои биобиблиографии, посветени на Петър Ненков, Иван Данов и Ячо Хлебаров – видни дейци на библиотечното дело в България през първата половина на миналия век /1; 2; 3/. Този триптих се издава благодарение на читалищното ръководство по повод на 145- годишнината от създаването на читалище „Съгласие" в гр. Плевен.

За разлика от много други подобни трудове, в които има сравнително кратка биографска част и най-много една снимка, то биографската част заема половината от обема и в трите биобиблиографии, като е придружена с различни фотографии и копия на архивни документи.

Няма да се спираме подробно на изчерпателния характер и прецизните описания в библиографиите, които са запазена марка за проф. Младенова. Ще отделим особено внимание на личностите, на които са посветени те.

Петър Ненков (1868–1917) е виден библиотечен и читалищен деятел, уредник на библиотеката при читалище „Съгласие" в Плевен в периода от 1895 до 1917 г. Под неговото ръководство и пряко участие тя е организирана по образец на най-модерните западноевропейски библиотеки в Швейцария, Франция и Белгия. Ненков въвежда пръв в България брюкселския вариант на „Десетичната класификация на М. Дюи" (по-късно УДК) и създава първия систематичен каталог, отговарящ на международните стандарти. Участва в първия Международен библиографски конгрес в Брюксел в 1910 г. с доклад на тема „Десетичната библиографска класификация в България". Сътрудничи си с известните белгийски библиотековеди Пол Отле и Анри Лафонтен. Създава „Ръководство за описване, класиране и нареждане на книги в Плевенската градска библиотека". Именно проф. Младенова открива и анализира личното му досие, съхранявано в архива на Мунданеума в Брюксел /4/. От него се разбира, че той изпраща в Международния библиографски институт в Брюксел първия труд по библиотечно дело от славянските страни /1, с. 11/. Пак според нея П. Ненков поставя основите на Плевенската школа в областта на българското библиотечно дело. Той е оценен и има тесни връзки с проф. Иван Шишманов, който му възлага отговорни задачи /5/ и му предлага висок пост в Народната библиотека в София. По-късно е канен за уредник на библиотеката на БНБ и за директор на Столичната библиотека. Поради пословичните си скромност и местен патриотизъм П. Ненков отказва всички примамливи предложения. Той е първият библиотекар в България, който преподава УДК. Негови последователи са И. Данов и Я. Хлебаров, за които ще стане дума по-долу.

Иван Данов (1880–1947) е библиотекар, библиограф, нумизмат и археолог. От 1904 до 1947 г. е библиотекар в читалище „Съгласие" и пряк наследник на П. Ненков в развитието на Плевенската библиотечна школа. Продължава неговите идеи за развитието й като модерна европейска библиотека и за превръщането й в методически център по усвояването на УДК. Има над 50 изследвания по теория и практика на библиотечното дело у нас, сред които „Съкратен азбучен показалец на десетичната библиографска класификация" (1921) и „Ръководство за описване, класиране и нареждане на книгите в библиотеките" (1943). Професор Младенова изтъква и много други негови приноси: в областта на библиотечната статистика ("Данова статистика"), социологията на четенето /2, с. 9/, икономичната система за нареждане на книги в книгохранилищата ("Данова система"). Важни са и трудовете му в областта на библиографията – първата българска биобиблиография на Лев Толстой (получила висока оценка от известния специалист Б. С. Боднарски), както и първата библиография на библиографиите в България, изработена по предложение на Международния библиографски институт в Брюксел. Той води книгописната рубрика на сп. „Читалище" от 1927 г. и обосновава важната задача за изготвяне

на национален репетоар на българската книга /2, с. 16/. Поставя началото на сбирката от старопечатни книги в плевенската библиотека през 1922 г., която понастоящем се състои от над 1000 заглавия и е третата по големина в страната след Националната библиотека в София и Народната библиотека в Пловдив /2, с. 19-20/.

Ячо Хлебаров (1887–1951) е учител, издател, преводач, адвокат, читалищен деятел и не на последно място библиотековед. Това изброяване може да бъде продължено и с други дейности, защото става дума за една наистина енциклопедична личност с изключителен интелектуален заряд. Той е сред учредителите на Читалищния съюз в България, негов заместник-председател (1925–1931) и председател (1931–1939). Невъзможно е в това кратко изложение дори да се маркира многообразната му културна и обществена дейност, затова ще се ограничим само с приноса му в библиотечното дело. Я. Хлебаров е инициатор, организатор и лектор в библиотечните курсове, провеждани от Върховния читалищен съюз и Министерството на народното просвещение в периода 1928–1938 г. Участва в основаването на първия Български библиографски институт на Ал. Теодоров-Балан (1918) заедно с Никола Михов и Никола Начов, редактор е на списанията „Книжовник" и „Читалище". Автор е на над 150 статии, сред които много по въпросите на библиотечната теория и практика. Привърженик на идеите на Пол Отле и на Международния библиографски институт в Брюксел, един от авторитетите на Плевенската библиотечна школа. Професор Младенова първа разкрива мащабите на неговото дело, като се позовава на кореспонденцията му с личности като Л. Б. Хавкина, Б. С. Боднарски и А.В. Луначарски. Авторката разгръща напълно своята ерудиция и безценен опит в изследователската си работа, като буквално изравя от пепелта и възкресява всички аспекти на неговата дълга и плодотворна дейност на истински народен будител. Ние ще изтъкнем накратко само библиотечните и библиографските му приноси. Още съвсем млад през 1910 г. Хлебаров започва да издава сп. „Книжовник", което е второто българско периодично издание с библиотечно-библиографска насоченост след „Книгописец" на Ал. Теодоров-Балан и единственото подобно извън София. В него той си сътрудничи тясно с П. Ненков и И. Данов. Тук публикува отделни глави от неиздаденото си съчинение „Библиотечното дело у нас", като пръв дава дефиницията на понятието „документ", също и едно от първите определения на „библиография". Пак в него прави задълбочени рецензии на такива капитални трудове като „Български книгопис за сто години 1806–1905" на Балан, националната регистрационна библиография „Български книгопис" /3, с. 11-15/, високо оценени от хора като акад. Н. С. Державин, Ценко Цветанов и други. Друга трибуна за културните и за библиотечните идеи на Ячо Хлебаров е неговото любимо списание „Читалище", което започва да издава от 1911 г. /3, с. 29-37/. Въпреки трудностите по финансирането му Ячо Хлебаров, като главен редактор, се стреми да го превърне в справочник на всички нови прояви в науката, литературата, библиографията и библиотечното дело. Списанието става на практика учебно пособие по читалищно дело, библиотекознание и библиографознание. В него се разглеждат и дискутират важни теми: уредбата на читалищните библиотеки (комплектуване, инвентиране, сигниране, нареждане и др.) според изискванията на библиотечната наука, проблемите на библиотекарската професия (подготовка и квалификация) и библиотечното образование (библиотекарските курсове). Има изследвания, свързани със социологията на четенето, както и материали за опита на развитите чуждестранни библиотеки. Много от тези статии са написани лично от Я. Хлебаров, а други са в подкрепа на неговите идеи за модернизиране на българското библиотечно дело. Той пръв предлага анотиран типов каталог в помощ на набавянето, координация на комплектуването, организиране на бюро за книгообмен и междубиблиотечна заемна служба и др. Професор Младенова анализира подробно тази негова дейност в отделна монография – „Ячо Хлебаров като културен деец, организатор на читалищното дело и библиотековед" /6/.

И трите задълбочени изследвания на проф. Младенова са изпълнени с възрожденски плам да се съхрани и предаде на поколенията незаслужено пренебрегнатото наследство на плеядата български библиотекари и културни дейци от миналото столетие.

Справочниците са издадени в малък тираж, но благодарение на съдействието на ръководството на Централната библиотека на БАН вече могат да се ползват в дигитален вид на нейната Интернет страница /7/.

ЛИТЕРАТУРА

1. **МЛАДЕНОВА**, Мария и Л. Иванова. Петър Ненков (1868–1917). Биобиблиография. – Плевен : Читалище „Съгласие 1869”, 2014. – 58 с.
2. **МЛАДЕНОВА**, Мария и Л. Иванова. Иван Данов (1880–1947). Биобиблиография. – Плевен : Читалище „Съгласие 1869”, 2014. – 78 с.
3. **МЛАДЕНОВА**, Мария. Ячо Хлебаров (1880–1947). Биобиблиографски указател. – Плевен: Читалище „Съгласие 1869”, 2014. – 134 с.
4. **Mundaneum** – Dossier No. 515 “Nenkoff”.
5. **НЕНКОВ**, Петър. „Как да се организира една библиотека за ползване на столичното население от Юч-Бунар” // НА БАН, ф. 11к, оп. 3, а.е. 1077, л. 1.
6. **МЛАДЕНОВА**, Мария. Ячо Хлебаров като културен деец, организатор на читалищното дело и библиотековед. – София : График-Амат, 1994. – 304 с.
7. //<http://cl.bas.bg/informacionni-uslugi/on-lain-bio-bibliografii>